

mei

oorlog 1940

in het Land van Nevele

HET KRIJGSVERLOOP

24 mei 1940

Belgische troepen trekken zich terug uit de Scheldelinie rond Gent. De verzwakte Belgische eenheden nemen stelling langs het Schipdonkanaal en de Leie, een linie die niet voorzien noch voorbereid is op de komende strijd.

25 mei 1940

De dun bezette Belgische linie wordt onder druk gezet door de Duitsers. Onder andere bij Meigem wordt de linie doorbroken en een volledige Belgische divisie gaat verloren. De vijand wordt gestopt in de diepte door het ontplooiën van een regiment Ardense Jagers met als centrum het dorp van Vinkt. Langs de Poekebeek wordt de vijand gestuit door een restant van het 7de Linie Regiment, het 4de Linie en elementen van de Jagers te Voet gesteund door hun artillerie.

26 mei 1940

Na aflossing van de 56ste Duitse divisie wordt het offensief door de 256st Duitse divisie hervat. Ondanks aanvallen van de vijand slagen de Belgische eenheden met de ondersteuning van hun artillerie om stand te houden. De dorpskernen van Vinkt en Nevele worden heroverd. De Duitsers leiden aanzienlijke verliezen en nemen defensieve posities in. Voor het eerst plegen de Duitsers oorlogsmisdaden en misbruiken burgers en krijgsgevangenen als levend schild.

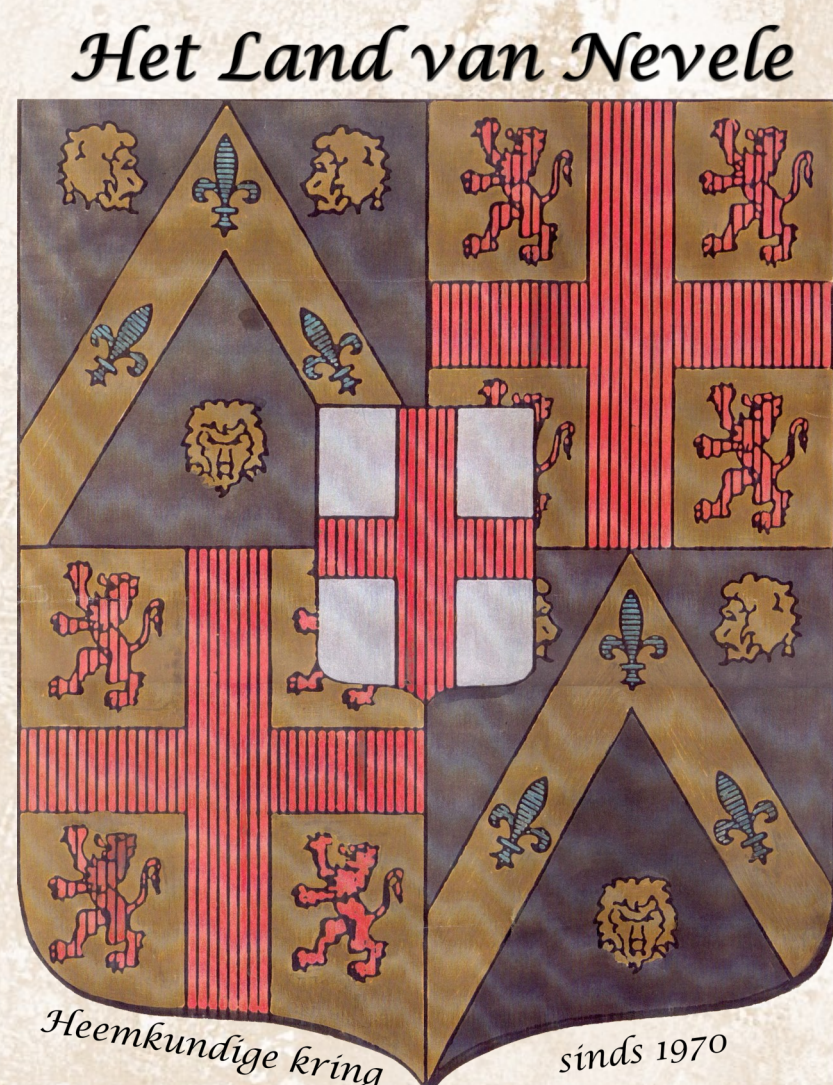
27 mei 1940

De Belgische eenheden komen meer en meer onder druk en zien zich verplicht om terug te trekken. De Duitse bezetter verzamelt alle burgers in de kerk van Meigem. Na een uren durende strijd verlaten de Ardense Jagers het dorp Vinkt. Om 16 u. wordt de kerk van Meigem getroffen. De Duitsers, nog steeds niet in staat om het moreel van de Belgische troepen te breken, vergripen zich aan de onschuldige burgers te Vinkt en Meigem. Vanaf 17 u. krijgen de Belgische troepen het bevel zich terug te trekken. De laatste Belgische soldaat verlaat de linie omstreeks 22 u.

28 mei 1940

De vaandels van de eenheden worden verzameld op de respectievelijke hoofdkwartieren. Om 8 u. wordt de overgave door het Belgische leger door Koning Leopold III bevestigd en eindigt de Achiendaagse veldtocht. Toch worden er op dat moment nog steeds burgers afgemaakt in Vinkt.

In de tentoonstelling, waar u nu door gaat, zal u met alle aspecten van deze donkere bladzijde uit onze lokale geschiedenis kennis kunnen maken en in detail kunnen bekijken.

mei oorlog 1940 in het Land van Nevele

MOBILISATIE

Op 26 augustus 1939 werd gestart met het op oorlogsvoet brengen van de actieve regimenten, waaronder de eerste divisie Ardense Jagers. Enkele dagen later volgt de wederoproeping van de divisies van de eerste reserve. Tussen 11 september 1939 en 13 januari 1940 roept men de divisies van de tweede reserve op. Het Belgische leger beschikte toen over 22 divisies van ongeveer elk 17.000 man, verdeeld in acht legerkorpsen waarvan één cavaleriekorps. Er waren achttien infanteriedivisies (ID), twee divisies Ardense Jagers (CHA), twee cavaleriedivisies (allebei gemotoriseerd) en een gemotoriseerde brigade. In totaal telde het veldleger ongeveer 600.000 manschappen (8% van de bevolking). Daarmee was het in verhouding tot het aantal inwoners één van de grootste Europese legers.

Tijdens de mobilisatie werden troepen over het land ingekwartierd in openbare gebouwen, scholen, houten barakken en burgerwoningen zoals in Nevele.

De ingekwartierde soldaten van het 43ste Linierregiment in café 'De Pen' te Nevele (hoek Langemunt en Blasiusdriesstraat).

In het midden boven: Leontine Mestdagh (weduwe Prosper De Paepe) en onder: Ludovica Lippens (echtgenote Julien De Paepe).

Ingekwartierde soldaten in het huis van Lucien Dedecker en Margriet Kneuvelds, Blasiusdriesstraat te Nevele. V.l.n.r. boven: Margriet Kneuvelds, Lucien Dedecker, Achiel Dedecker, neef Achiel 'Boom' Kneuvelds. Hurkend v.l.n.r. gemobiliseerde soldaten Gerard Struyve (Zwevezele), Hector Broeckart (Hooglede) en Maurice Van Pachtenbeke (Lissewege).

Ingekwartierde soldaten in café 'De Pen'. Uiterst links staat Leontine Mestdagh, weduwe Prosper De Paepe.

Tijdens de mobilisatie werd aan jonge piloten les gegeven met het schoolvliegtuig 'Avro 626' met basis St.-Denijs-Westrem. Een toestel duikelde neer naast de woning van Jules Van Nevel, wijk Spriet te Nevele.

mei 1940

oorlog
in het Land van Nevele

VRIJSTELLINGEN

Merendree 6 Juni 1940.

Ik ondergetekende Jone De Abeyer
Landbouwer te Meerendree, ryk
Overbroek n: 10. Soldaat bij
het 1st Regiment Kulptroepen
4 Compagnie, n: dbr. 190 - 14248
verklaart dat ik voor eigen rekening
werkzaam ben daar ik bedrijfstrak
ben van een hoeve met 5 Hectaren
land, waar mijn vrouw nu gansch
alleen zit met een kindje van
3 maanden oud.

Jone De Abeyer.

De mobilisatie duurde lang, veel te lang. Maar zolang er geen vrede werd gesloten bleef het leger op oorlogsvoet. Er ontstond een stelsel van vergunningen en verloven vooral voor vaders van grote gezinnen, onderwijzers, spoorwegpersoneel, mijnwerkers en zelfs extra verlof voor landbouwers. Deze vrijstellingen werden als onrechtvaardig ervaren door een deel van de troepen. Door de afwezigheid van veel vrijgestelde reserveofficieren trad er een zekere desorganisatie op.

Ook de Merendreenaren onder de wapens maakten hiervan gebruik. Telkens er alarm werd gegeven werden deze vrijstellingen ingetrokken.

Ik ondergetekende Omer Van De Velde S.M. Lichting
1927 1st Regt Park Artillerie n: 134875 verklaar voor
eigenrekening werkzaam te zijn als landbouwer te
Meerendree Velde n: 83

Meerendree 30-5-40
Omer Van De Velde

Ondergetekende verklaart, dat ik
de gewaarde de Wulf Maurice,
S.M. ht 1937. 4de Linie Reg. 1st Comp
1st Bat. n: 104/85564. werk
verschaf (in de hoedanigheid van schoen
maker) zoval vroeger, in lijna of
schier niet kan misschen, aangezien
ik wedwe ben met twee kinderen.

W. Van Nevel

mei 1940

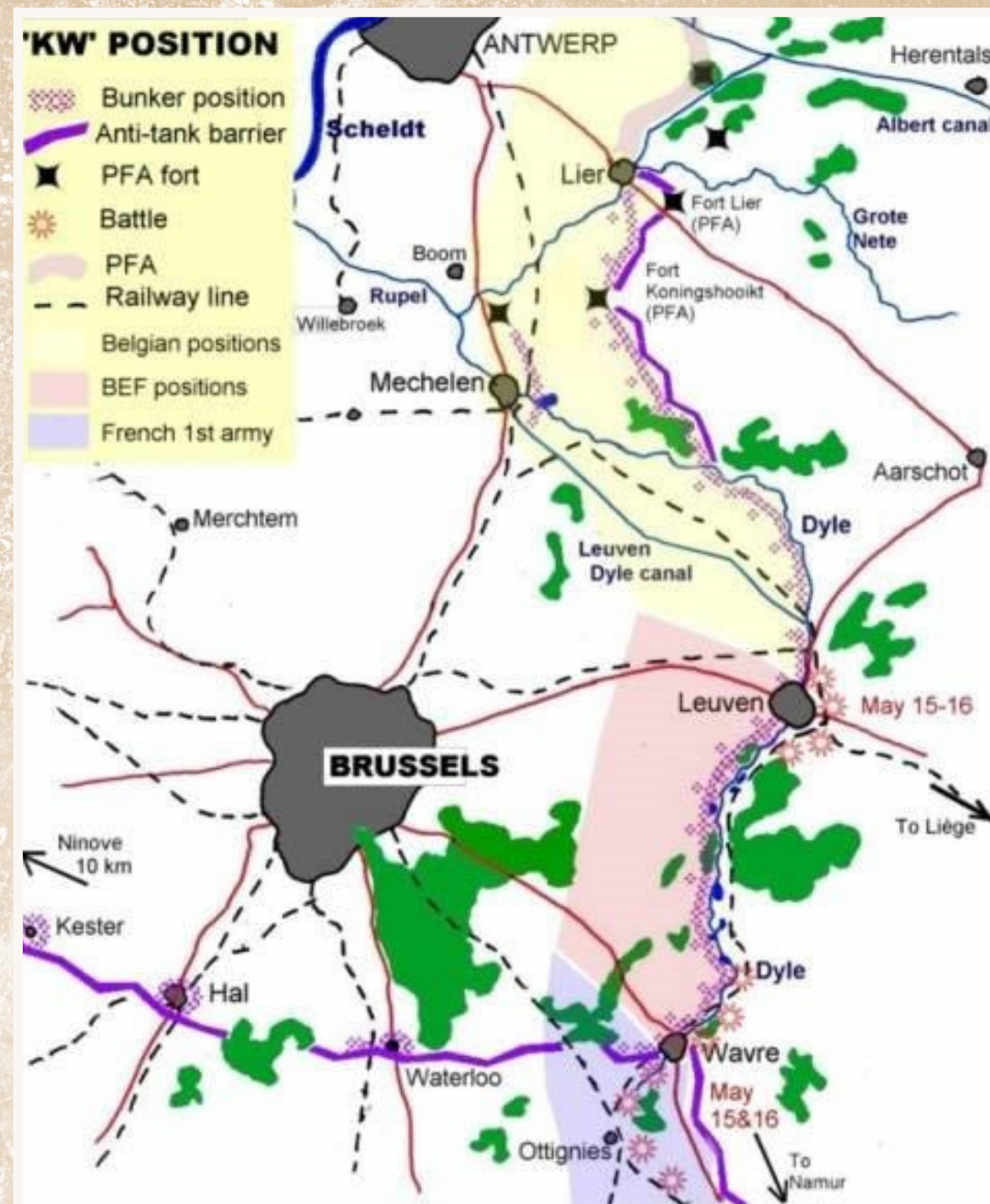
oorlog
in het Land van Nevele

STRATEGIE

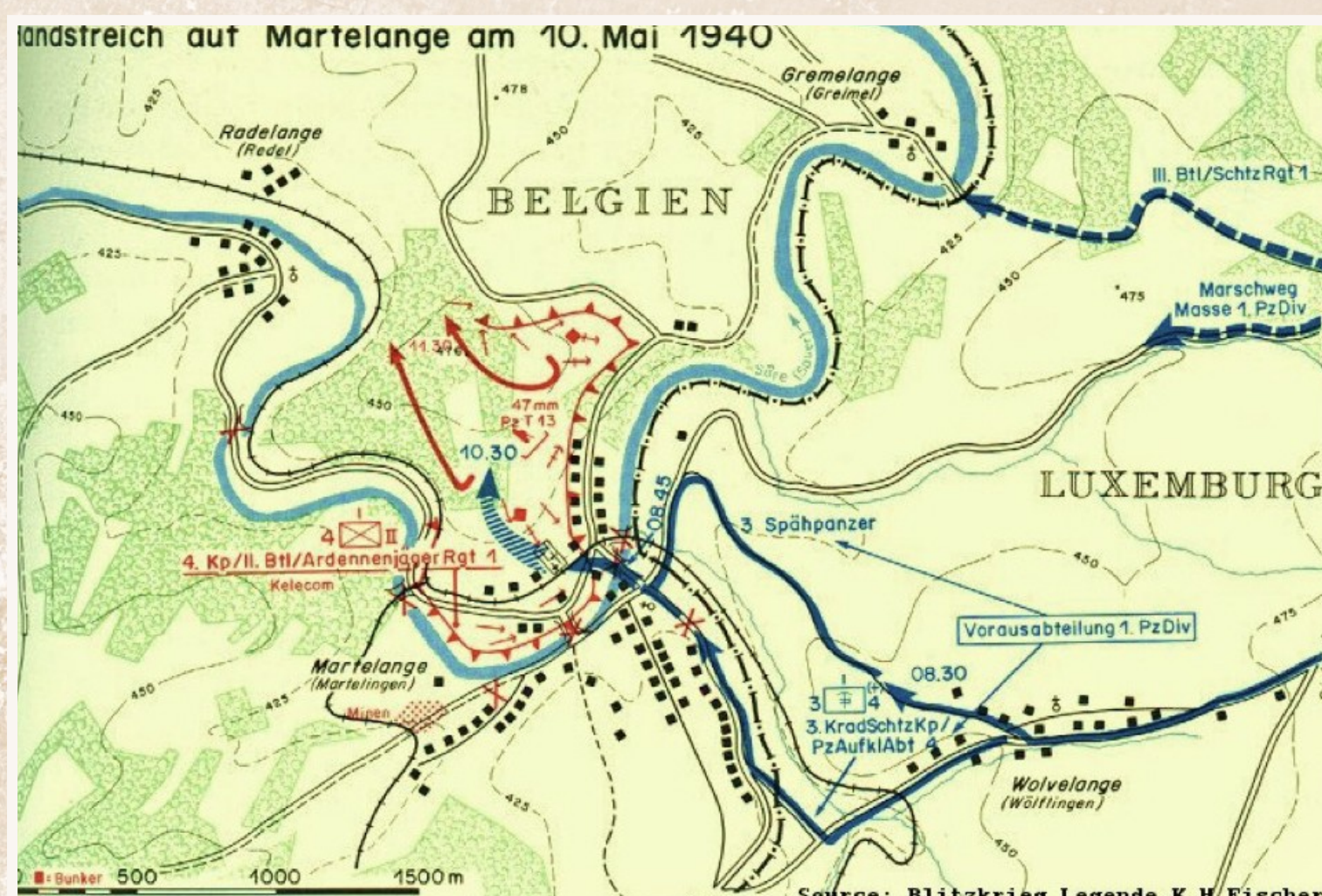
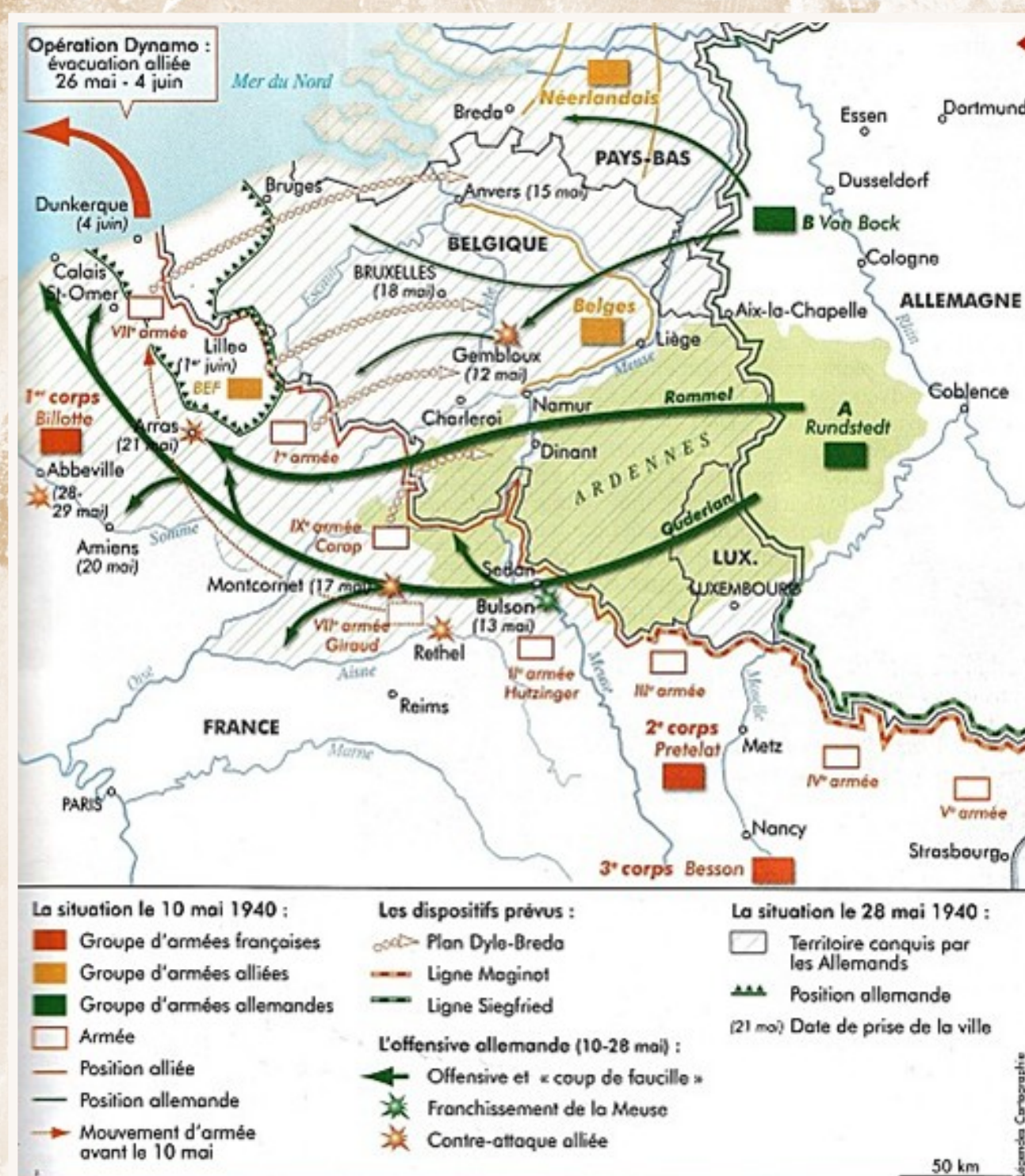
Tijdens het interbellum kwamen België, Frankrijk, Groot-Brittannië en Nederland een gezamenlijke strategie overeen.

In september 1939 na de Duitse inval in Polen, verklaarden de geallieerden met Groot-Brittannië op kop, de oorlog aan Duitsland. De geallieerde legers werden gemobiliseerd en ontplooid. De strategie was echter zuiver defensief en de onderlinge afspraken om elkaar te helpen werden pas van kracht als de vijand één van de partners aanviel. Tussen september 1939 en 10 mei 1940 gebeurde er aan het westelijk front niets. Deze periode wordt in de geschiedenisboeken de schemeroorlog genoemd.

Bij een eventuele inval van het Duitse Leger zouden Franse troepen, met het 7de, het 1ste en 9de leger, het Belgische en Nederlandse leger ondersteunen. Het B.E.F. (Britse Expeditionary Force) zou tussen het 1ste Franse leger en het Belgische leger de linie tussen Leuven en Waver bezetten.

Op 11 mei, na het verlies van het Fort Eben-Emael, trekt het Belgische leger zich terug naar een tweede verdedigingslinie, de KW linie. Deze linie is goed uitgerust en loopt van Koningshooikt naar Wavre. Vanaf Wavre tot aan de Franse grens neemt het Britse leger de verdediging waar. Omdat het Franse 1ste leger in de flank wordt bedreigd, neemt het Britse Leger de linie over vanaf Wavre richting het zuiden tot aan de aansluiting met het Franse Leger. Het Belgische leger neemt vervolgens de Britse linie over vanaf Leuven tot Waver.

Dit is het beeld van het verloop van de strijd vanaf 26 mei tot en met 4 juni. De Duitse doorbraak bij Sedan vernietigde het Franse 9de en 2de leger. Op 21 mei bereiken de Duitse troepen Arras, het sein voor de Britse troepen om zich, met het restant van het Franse 7de leger, naar Duinkerke terug te trekken. Deze cascade van terugtrekkende Franse en Britse legers zorgde ervoor dat de Belgische verdedigingslijnen bijna zonder strijd verloren gingen. Op 4 juni 1940, 7 dagen na de Belgische capitulatie, ontsnappen met de spectaculaire uitvoering van operatie Dynamo, 300.000 Britse en Franse soldaten aan krijgsgevangenschap.

Het Belgische leger sluit in het zuiden van België aan op de Franse Maginot-linie. Daar zijn echter geen grote versterkingen voorzien. Het is de bedoeling om de Ardense jagers en grenswielrijders het vertragend gevecht te laten leveren tot aan de Maas waar dan het Franse 2de leger de linie zal overnemen.

Het kaartje toont het vertragend gevecht van de 4de compagnie/2de bataljon/1ste regiment Ardense Jagers aan de Sauer nabij Martelange. Ze worden aangevallen door elementen van de 1ste Duitse Pantzer Divisie.

mei oorlog 1940 in het Land van Nevele

OPEISINGEN

Het leger begon direct met het opeisen van een aantal zaken om de uitrusting te kunnen vervolledigen. Ook Merendree had zijn deel bij het bezorgen van inwoning en bevoorrading tijdens deze mobilisatieperiode.

NAAM en VOORNAMEN der verstrekkers		der opschikkingen of der opschikking van 1 proces-verbaal tot vaststelling der schade	AFREKENING LER
		Aantal der verstrekkingen niet opgere van de getaxeerde hoeveelheid en den duur der opschikking (D)	
1	De Salymen, Raymond	21/8/40	levering koudwater
2	Van der Venne, Richard	2/9/40	levering 50 kg stro
3	Wendel, Hendrik	id.	id.
4	Van de Velde, Henri	id.	id.
5	De Groote, Adolf	id.	id.
6	Verbeke, Remi	23/9/40	id.
7	Van Hulle, Paul	id.	id.
8	Langraet, Richard	id.	id.
9	Verbeke, Remi	id.	id.
10	Van Parijs, Genest	id.	id.
11	De Vries, Genest	id.	id.
12	Van Hulle, Genest	id.	levering 400 kg stro
13	De Haesert, Kamel	id.	id.
14	Verbeke, Remi	id.	levering 50 kg stro
15	Van Hulle, Paul	17/9/40	id.
16	Langraet, Richard	id.	id.
17	Van der Venne, Richard	id.	id.
18	Heye, Irené	20/9/40	levering 25 kg stro
19	Van Doorn, Felix	id.	id.
20	Verbeke, Remi	id.	id.
21	Wendel, Hendrik	id.	id.
22	De Vries, Genest	id.	levering 50 kg stro
23	De Vries, Genest	id.	id.
24	Van der Venne, Richard	id.	id.
25	De Weert, Genest	21/9/40	id.
26	Verbeke, Remi	id.	id.
27	Van de Velde, Henri	id.	levering 25 kg stro

NAAM en VOORNAMEN der verstrekkers		DATUM	AFREKENING LER
		der opschikkingen of der opschikking van 1 proces-verbaal tot vaststelling der schade	Aantal der verstrekkingen niet opgere van de getaxeerde hoeveelheid en den duur der opschikking (D)
28	Van Parijs, Achiel	21/9/40	levering 25 kg stro
29	Lambert, Oscar	id.	levering stro in benoemde
30	id.	id.	levering stro
31	Roets, Georges	23/9/40	levering koudwater
32	Van Hulle, Paul	20/9/40	levering elektriciteit
33	George, Daniël	23/9/40	levering koudwater
34	Verbeke, Remi	4/10/40	levering elektriciteit
35	De Boeg, Maurice	28/9/40	levering koudwater
36	id.	24/9/40	id.
37	Schatteman, Cyriel	24/9/40	id.
38	id.	18/9/40	levering elektriciteit
39	Verbeke, Remi	25/10/40	levering elektriciteit
40	De Boeg, Maurice	id.	id.
41	Verbeke, Remi	id.	id.
42	Van Hulle, Paul	id.	levering koudwater
43	Verbeke, Remi	27/10/40	levering 500 kg stro
44	id.	23/10/40	id.
45	Oppele, Jelle	23/10/40	levering 25 kg stro
46	Verbeke, Remi	id.	100 kg koudwater
47	De Boeg, Maurice	4/11/40	levering koudwater
48	Verbeke, Remi	id.	levering koudwater
49	id.	11/11/40	id.
50	Verbeke, Remi	23/11/40	levering 200 kg stro
51	id.	27/11/40	levering 500 kg stro
52	Van Hulle, Paul	1/12/40	levering koudwater
53	Verbeke, Remi	id.	levering koudwater

Op 7 september 1939 vordert Kapitein Intendant Houssa, bestuurder van de provianddienst, twintig stuks vee op. Tegen vrijdag 8 september moeten de dieren in het stedelijk slachthuis te Gent afgeleverd zijn.

- De Groote Adolf	Durmen	vaars
- Baete Maurice	Oostergem	koel
- Dobbelaere Ch.	Durmen	os
- De Meester Camiel	Velde	koel
- Haesaert Irené	Velde	koel
- Van Parijs Gentil	Velde	stier
- De Schepper August	Velde	koel
- Colle Georges	Overpoeke	vaars
- Bultinck Cyriel	Overpoeke	vaars
- Heye Irené	Overpoeke	koel
- Vriend kinderen	Overpoeke	koel
- Verbeke Remi	Overpoeke	koel
- Van Vooren gebroeders	Overpoeke	stier
- Verstraete Frederic	Oostergem	koel
- Corijn wed. Charles	Durmen	stier
- Van de Woestijne August	Oostergem	koel

INKWARTIERINGEN

Soldaten werden in de dorpen bij burgers en instellingen gelogeed. Een prachtig voorbeeld van zo een inkwartiering vonden we in het archief van Merendree.

Ctsse Van der Stegen kasteel	2 lg off.	couvent des soeurs	1 lg off.	De Staf van het 1ste		44ste Linierregiment 1ste Bn 1ste en 2de Cie.	
Dobbelaere Karel	1 lg off.	Mevr Rachel Cocquyt	2 lg off.	Haerens Cyriel Dorp	1 man	Verbleven te Merendree van 6 april 1940 tot 11 april 1940.	
Leenesonne Dorp	2 lg off.	Sierens Dorp 4	1 lg off.	De Wulf Maurice Velde	1 man		
Sierens Dorp 4	1 lg off			Van Gansbeke Jos vicair Dorp 74	1 man		
				Verscheuren Marcel Dorp	2 man		
Inkwartiering 2 ^e Cie		Inkwartiering 4 ^e Cie		Claeys Filemon Dorp	1 man		
Molen Steyaert	76	Jongensschool	16	De Schrijver kd Overpoeke	2 man		
Van Kerrebroek Velde 12	12	Pauwels Dorp	33	Roets Georges Dorp	1 man		
Geirnaert In de Halve Maan	24	Van Hulle Dreef	33	Bouckaert René Dorp	2 man		
Scherpereel Dorp 63	16	In de Nieuwe Wandeling	34	Langerart Paul Dorp 49	3 man		
Heirbrant Dorp 120	10	Patronage	30	Bureel Compagnie: Corijn Camille			
Corijn Dorp 71	19	Café De Schrijver	4				
De Clercq Rijselstraat	9	Kasteel de Cazes	3	1ste Cie		2de Cie gegradeerden	
De Reu Velde	12	Vercruyssen Sacristain	1	4 lagere officieren		Claeys Julien Dorp	2 man
Van Landegem Triphon	14	Deneve Biezestraat	3	197 gegradeerden		Lootens Gez. Oostergem 16	2 man
Ctsse Van der Stegen Kasteel	22	De Graeve Biezestraat	2	3 paarden of muilieren		Verhaege Emiel Dorp	4 man
		Café In den Boomgaard	2	Van denBon August Durmen	60 man	Pauwels Maurice Dorp	2 man
	214	Bauwens	7	Schatteman Cyriel Velde	60 man	Vercruyssen Sacristain Dorp 10	2 man
		Bouckaert bakker	1	Kasteel Vander Stegen de Putte	30 man	Van Yperen René	1 man
		René van der Peeren Dorpstr	1	Jongensscholen Dorp 49	47 man	Lootens Jules Oostergem 20	2 man
		Richard Goethals	1	Kasteel Vander Stegen de Putte	2 off.	4 lagere officieren	
		Jules Dhaenens Dreef	1	Leenesonne Cyriel Oostergem	1 off.	237 gegradeerden en soldaten	
43ste Linierregiment verbleef met 1ste, 2de en 4de Cie van het 1Bn in Merendree vanaf 4 oktober 1939.		Arthur Dierickx	3	Leenesonne Dorp 101	1 off.	3 paarden of muilezels	
		Kasteel Kervijn	3	Bureel Compagnie: Van den Bon August		Geirnaert Jan Dorp 36	35 man
		Oscar Lambert Kerkstraat	10	Magazijn	idem	De Clercq Aimé Dorp 89	35 man
		Van Belleghem Kerkstraat	26	Keuken	idem	Pauwels Maurice Dorp 86	42 man
		De Clercq Dreef	2			De Paep Firmin Dorp 95	15 man
Olt. Nagant vordert vanaf 4 oktober inkwartiering.		De Meyer	1			Patronage Dorp 69a	50 man
		Pierre van Hyfte	8			Van de Woestijne H. Oostergem 16	15 man
		De Weirdt Triphon	14			Thijs Alfons Oostergem	15 man
		Haesaert Aimé	8			Wille Wwe Henri	30 man
		Leenesonne kt notaris	1			De Cazes Jacques Dorp 118	2 off.
			218			Cocquyt Albert Dorp 18b	2 off